

ČEŠI VE WISCONSINU – STRUČNÝ POHLED DO HISTORIE A ARCHIVNÍCH SBÍREK

MARTIN NEKOLA

Při bližším výzkumu krajanství ve Spojených státech amerických možná překvapí, jak početná česká menšina obývala Wisconsin. Rozlehlý stát, omývaný chladnými vodami velkých jezer Michigan a Superior, se pyšnil velmi úrodnou půdou, stejně jako hustě zalesněnými oblastmi, a tradičně lákal přistěhovalce ze střední Evropy. Dodnes lze k historii wisconsinských Čechů nalézt v místních archivech málo známé a naprosto unikátní materiály.

* * *

Není bez zajímavosti, že mezi lety 1870–1900, kdy do USA přicestovalo téměř 157 000 Čechů, plná třetina z tohoto počtu se usadila právě ve Wisconsinu.¹ Kompaktní osídlení ale pochopitelně sahá ještě do dřívějších dob. Značná imigrační vlna z české kotliny, převážně z Plzeňska a Českobudějovicka, dorazila počátkem 50. let 19. století, po porážce revoluce roku 1848 a nástupu absolutismu. V Brémách či Hamburku nastoupili na zaoceánskou loď a dopluli k bráně do Nového světa, New Yorku. Přepravní společnosti prodávaly lístek za značnou, ne však nedostupnou částku okolo padesáti amerických dolarů. Pro orientaci, krajíc chleba tehdy vyšel na pět centů, měsíční nájem na šestnáct dolarů, jednoduchý dřevěný domek na sedm set dolarů. Z pulzující metropole imigranty čekala úmorná cesta přes Pensylvánii, Ohio na severozápad, k velkým jezerům. Wisconsin byl tehdy ještě převážně prérií.² Přicházeli lidé ze zemědělských oblastí, nejhudší nádeníci, chalupníci i sedláci. Na rozlehlých územích s minimální infrastrukturou byly zakládány často izolovanými výspami, obehnanými divočinou, kde ještě nedávno probíhaly krvavé střety s indiánskými kmeny, každá komunita potřebovala tesaře, ševce, mnoho různých řemeslníků, učitele, lékaře. Usazovali se v místech, kde zpravidla existovalo dřívější německé, polské či irské osídlení. Skutečných pionýrů, kteří obydlovali pustinu, navíc v doprovodu celých rodin, nenajdeme mnoho. Obecně byla v oblíbě východní část státu, okresy (*county*) přiléhající ke břehu Michiganského jezera, tedy Racine, Milwaukee, Manitowoc³ a především Kewaunee, kde Češi statisticky tvořili po ně-

---

1 Laska, Vera: *The Czechs in America 1633–1977*. New York 1978, s. 134–135.

2 Kongres Spojených států vyhlásil Wisconsin teritoriem 20. dubna 1836. Status státu unie získal teprve 29. května 1848, jak třicátý v pořadí.

3 Blíže Dushek, Camille: *Bohemians Prominent in Manitowoc County History*. Manitowoc 1979.

kolik desetiletí téměř polovinu všech obyvatel, případně jihozápad státu, konkrétně okresy Richland,⁴ La Crosse, Vernon, Grant a Crawford. Čechy lze nalézt v celkem 187 městech a obcích.⁵ Řada z nich dokonce přijímala z rozhodnutí dominující národnostní skupiny místních obyvatel české názvy, například Melnik, Komensky, Krok, Pilsen nebo Slovan.

Lákalo zejména rostoucí a na obchodní důležitosti nabývající Milwaukee.⁶ První potomek českým rodičům se narodil 1. listopadu 1848 a komunita rostla, zejména na levém břehu řeky, protékající středem města. Roku 1854 vznikla pobočka spolku *Slovanská lípa*, jistý Moravan Jan Balatka zde založil několika hudebních těles, jež s velkými úspěchy koncertovala po celé Americe, a roku 1879 také vlastní školu múzických umění (Balatka Academy of Musical Art), František Landa otevřel jeden z prvních hotelů, roku 1867 v centru vyrostl první český kostel sv. Jana Nepomuckého, necelé o dva roky později byla díky finanční sbírce mezi krajany postavena sokolovna na Cedar street.⁷ Nemělo by zůstat opomenuto jméno později známého národopisce a folkloristy Vojty Náprstka, který v Milwaukee mezi lety 1852–1854 vydával satirický týdeník *Flug-Blätter*, vůbec první krajanské periodikum na území USA, byť psané v německém jazyce.⁸ V Chicagu byl za muže českého tisku číslo jedna právem považován nakladatel August Geringer,⁹ v Milwaukee bychom tuto pozici mohli přiřknout Antonínu Novákovi, který se proslavil vydáváním čtrnáctideníku *Domácnost* (1879–1930) a týdeníku *Rovnost* (1894–1919). Kromě toho za ním stály méně úspěšné projekty *Čech*, *Besídka dětská*, *Hospodyně* a *Vlastimil*.¹⁰ Významné a poměrně velké čtenářské základně se těšící byly taktéž protikatolické časopisy *Bodlák* a *Ruch*.

Roku 1885 úřady registrovaly První Česko-národní výpomocný a stavební spolek a také Českou sjednocenou spořitelni půjčující stavitelni společnost. Podobné instituce měly klíčový význam pro rozvoj komunity, neboť poskytovaly ochranu peněžních vkladů, pojišťky a úvěry na nákup pozemků, výstavbu rodinných domů

4 Blíže Braithwaite, Phillip C.: Yuba. History of a Wisconsin Czech Community. Yuba 1998.

5 Podrobně k českému osídlení Wisconsinu viz Habenicht, Jan: Dějiny Čechů amerických. St. Louis 1910, s. 439–521.

6 Sčítání obyvatel z roku 1870 hovořilo o 1 400 Čechů v Milwaukee, počátkem 20. století šlo už o dvojnásobek.

7 K Sokolu Milwaukee viz Korytová-Magstadt, Šárka: Kde domov můj? Češi a Slováci v USA a jejich vazba k mateřské zemi 1880–1920. Praha 2010, s. 52–56.

8 Secká, Milena: Milwaukee Flug-Blätter – první krajanský tisk. In: Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Sborník z 19. odborné konference Olomouc, 20. – 21. října 2010. Olomouc 2011, s. 163–167.

9 August Geringer (1842–1930) původní profesí učitel z Březnice od roku 1875 vydával v Chicagu *Swornost*, první česky psaný denní list v zahraničí. Vycházel nepřetržitě osmdesát dva let. Geringer vybudoval tiskařský podnik a díky rostoucímu množství odběratelů, příjmům plynoucím z inzerce a reklamy úspěšně rozšiřoval podnikání. Přes půl století vydával celou řadu titulů po celých USA, učebnice, čítanky, zpěvníky, vzdělávací literaturu. Byl rovněž znám jako štědrý mecenáš, podporující krajanský život a kulturu.

10 Acker, A. D.: The Czech Community of Milwaukee 1848–1998. Milwaukee 2001, s. 25.

a pro podnikatelské začátky. Realizací návrhu architekta Augusta Wiskocila byla roku 1895 na 12. ulici postavena zděná Česko-americká síň (*American Bohemian Hall*), napříště středisko všeho krajanového dění, místo schůzí, sportovních akcí, divadelních představení a koncertů, posezení u piva přímo z tanku, manifestací i dobročinných bazarů.¹¹ Do té doby Češi využívali pronajaté spolkové místnosti na Chestnut street a Prairie street. Síň sloužila až do roku 1967, kdy musela být kvůli havarijnímu stavu vyklizena. Spravující spolky dohodly prodej zchátralé budovy za 20 000 dolarů, nicméně její zkázu dokonala požár, který symbolicky propukl na československý státní svátek 28. října 1969.

Co do významu českého živlu je třeba hned za Milwaukee zařadit dnes bezmála osmdesátitisícové město Racine.¹² Vyrostlo na místě indiánské osady Kipikawi, první Češi místo pojmenovali Betlém. Už v roce 1848 se přistěhoval Antonín Kroupa z Vlašimi, který později provozoval úspěšný železářský obchod. Jiní brzy následovali jeho příkladem. Oblast severně od Racine zvaná Caledonia byla Čechy překřtěna na Tábora a jelikož mimořádně prosperovala, počet osadníků rapidně narůstal. Farmy záměrně vznikaly na hustě zalesněném území a lidé se živili zpracováním dřeva, po kterém byla velká poptávka, zejména pro potřeby železnice, vedoucí z jihu z Chicaga. Americká občanská válka napomohla rozvoji obchodu v těchto končinách, farmáři zásobovali bojující unionistickou armádu bramborami a kukuřicí. Ještě před propuknutím krvavého konfliktu, v lednu 1860, začaly v Racine vycházet první české noviny *Slowan Amerikánský (American Slav)*,¹³ o několik měsíců později bylo založeno české lyceum a knihovna jakožto centra národní kultury. Na vydávání *Slowanu* měl zásluhu zejména František Kořízek, který zakoupil tiskařský stroj a ručil za podnik svým domem. Po necelém roce se podepsal rovněž pod vydáváním jednoho z nejdéle vycházejících českoamerických periodik *Slavie* (1861–1918). Šlo o týdeník o několika málo stránkách, počet předplatitelů nikdy nepřesáhl 4 000. Na druhou stranu překročil stín lokálního plátku, redakce jej posílala čtenářům do mnoha států Unie. Kořízek se stal nestorem českoamerického novinářství, ačkoliv ve staré vlasti se živil jako zedník, čalouník a příručí na železnici, a s tiskem původně neměl nic společného. Od roku 1863 se redakce na tři desetiletí energicky ujal Karel Jonáš, muž neuvěřitelného životního příběhu a Kořízkův zeť. Vzal si za manželku jeho dceru Kristinu. Krajané chovali Jonáše ve velké úctě, přezdívali této osobnosti „První Čech v Americe“. Nejen proto si zaslouží podrobnější zastavení.

Karel Jonáš se narodil 30. října 1840 v Malešově u Kutné Hory, absolvoval v Praze německou reálku, podrobně studoval dílo Karla Havlíčka Borovského a přispíval

11 Autor tohoto textu získal jedinečnou sbírku několika set fotografií, dokumentujících plodný krajanový život v Česko-americké síni v Milwaukee a velmi rád je poskytne případným zájemcům.

12 Blíže k Čechům v Racine viz Burckel, Nicholas C.: Racine: Growth and Change in a Wisconsin County. Racine 1977, s. 104–106.

13 Kromě Milwaukee a Racine periodické tiskoviny v češtině vycházely jen v Kewaunee (Kewaunské listy, Kewaunský obzor) a v La Crosse (Vlastenec, Svatá rodina).

do listu *Posel z Prahy*. Během dvouletého pobytu v Londýně se seznámil s proslulým ruským anarchistou Michaiilem Bakuninem a Josef Václav Frič, jedna z postav pražského revolučního roku 1848, Jonášovi v Ženevě vydal brožuru o poměrech v Rakousku.¹⁴ Nejbližší přítel Vojtěch Mašek, který se odstěhoval do Ameriky, přizval Jonáše ke spolupráci ve *Slavii*. Jonáš se tedy roku 1863 usadil ve Wisconsinu a aktivně přispíval do *Slavie*, které zůstal jako redaktor a dopisovatel věrný třicet dva let, i do prvního zábavního českého měsíčníku s názvem *Zvony*. Ten ovšem záhy zanikl.¹⁵

Mezi lety 1870–1871 Jonáš cestoval po Evropě. Působil jako zpravodaj při prusko-francouzské válce a v Praze během sedmiměsíčního pobytu popouzel rakouské úřady svými protihabsburskými vyjádřeními na veřejnosti. Vrátil se do Racine, obchodoval s pozemky, poskytoval právní služby, rozšířil portfolio vydávaných tiskovin i na svobodomyšlné, protikatolické *Pozor Americký* a *Amerikán* a také na slovníky a sbírky zákonů. O desetiletí později už bylo Jonášovo jméno natolik známé, že jej Demokratická strana nominovala do zápasu o křeslo radního v Racine, státního kongresmana i senátora. Volby vždy vyhrál a při prezidentské kampani roku 1884 v severních státech úspěšně horoval za zvolení demokratického kandidáta Grovera Clevelanda. Ten jej po nástupu do Bílého domu odměnil funkcí konzula USA v Praze, ačkoliv vídeňská vláda proti tomu ostře protestovala. Před odjezdem do Evropy v prosinci 1886 ještě stihl připravit k vydání vůbec první česko-anglický a anglicko-český slovník. Po tříleté diplomatické kariéře se vrátil do Wisconsinu a na podzim 1890 byl zvolen viceguvernérem (*Lieutenant-Governor*) státu. V březnu 1894 opětovně zvolený prezident Cleveland znovu sáhl po Jonášových zkušenostech ze zahraničí a vyslal jej coby konzula do Petrohradu. Kvůli zdravotním potížím však carské Rusko záhy opustil a chtěl se podruhé ujmout konzulátu v Praze. Úřady kladly všemožné překážky a podařilo se jim zlomit Jonášovu vůli. Skončil jako diplomat v německém Krefeldu, avšak laboroval s vážnou psychickou poruchou. V korespondenci rodině i přátelům neskrýval obavy z nejbližších měsíců. Skrytá, o to nebezpečnější nemoc duše zvítězila a Karel Jonáš spáchal 15. ledna 1896 sebevraždu zastřelením. Zpráva se rychle roznesla do Čech i do zámoří, kde krajané v Racine vybudovali svému nejvýznamnějšímu druhovi dodnes stojící pomník.¹⁶

Sokol, Slovanská lípa, pěvecké spolky Lyra a Hlahol, celkem osm poboček Česko-slovanského podporujícího spolku a činnost mnohých dalších institucí ilustrují bohatý společenský život krajské komunity ve Wisconsinu. Duchovní život se nesl ve znamení konfesních konfliktů. Téměř tři čtvrtiny imigrantů z Čech se roze-

14 Jonáš, Karel: Naše politika. Úvahy jednoho venkovana. Ženeva 1862.

15 Bicha, Karel D.: Karel Jonas of Racine. „First Czech of America“. In: The Wisconsin Magazine of History, Vol. 63, No. 2 (Winter, 1979–1980), s. 128.

16 Blíže k Jonášovi viz Chrislock, C. Winston: Charles Jonas (1840–1896). Czech National Liberal. Wisconsin Bourbon Democrat. Philadelphia 1993.

šly s katolickou církví a rozšířily řady svobodomyšlných (*freethinkers*).¹⁷ Přesto jako první Češi roku 1859 založili katolickou faru v Greenstreet, asi dvě míle severně od Kellnersville. Pastor Josef Malý byl vcelku oblíbený a sloužil mše na dvaceti různých místech, ale mnohde rostla nespokojenost a několik duchovních bylo vypuzeno samotnými farníky.¹⁸ V poměrně těsném závěsu následoval kostel sv. Václava v La Crosse, kostel sv. Jana Nepomuckého v Milwaukee, kostel sv. Vavřince v Casco, kostel sv. Josefa v Norman, kostel sv. Vavřince ve Stangelville, kostel sv. Václava v Yuba, kostel sv. Aloisia v Hillsboro, kostel sv. Jana Křtitele v Antigo a jiné. Nemělo by se zapomínat ani na tzv. českou synagogu v Milwaukee, založenou Isaacem Neustadtem. Byla vůbec prvním židovským svatostánkem v celém státě.

Zlatá éra českého Wisconsinu jako by skončila současně s 19. stoletím. Údaje z roku 1901 hovoří ještě o 31 000 obyvatel, narozených přímo v Čechách, případně s oběma českými rodiči. V dalších letech číslce už jen klesala, nesnižovalo se však nijak zaujetí pro československou věc a samostatný stát. V první světové válce dali krajané světu jasně na srozuměnou, že podporují Masarykův odboj, dokonce mnohem dříve než domácí politická elita v Praze. V květnu 1918 se v Milwaukee konala demonstrace za svobodu Československa a místní krajané vybrali 4000 dolarů pro potřeby legií ve Francii, Itálii a Rusku. Nejinak tomu bylo i o dvacet let později, v čase ohrožení nacistickým Německem. V Česko-americké síni probíhala častá shromáždění, koncerty a představení, jejichž výtěžek putoval na zahraniční akci. V červnu 1943 odehrál divadelní soubor Kollár s velkým ohlaselem drama *Lidice*. Ostatně samo vypálení vesnice na Kladensku a brutální vyvraždění obyvatel vyvolalo vlnu solidarity po celých USA. Místní tisk v té souvislosti několikrát žádal o rozhovory Jana Antonína Beneše (1870–1957), staršího bratra československého prezidenta. Jeho osud není bez zajímavosti. Narodil se v Kožlanech, stejně jako ostatních devět sourozenců. Vyučil se truhlářem a dobrodružná povaha jej už v mládí zavedla do Milwaukee. Natrvalo se zde usadil, založil truhlářskou dílnu a posléze se věnoval prodeji realit. Svého syna pojmenoval Edward a dceru Irma. Odešel v roce 1889, když budoucímu ministrovi zahraničí a prezidentovi bylo sotva pět let. Pravidelně zasílal z Ameriky peníze na přilepšenou rodičům a také „malému Eduškovi“ na vzdělání. Setkali se až o plných šestatřicet let později, kdy přijel na vůbec první návštěvu rodné vlasti, a namísto roztomilého chlapečka před ním stál jeden z nejvlivnějších politiků. Znovu zavítal do Československa v neveselých časech po Mnichovské dohodě. Setrval několik měsíců do května 1939, zažil tedy

17 Hnutí svobodomyšlných či racionalistů chtěl nahradit dogmata katolické církve pohledem na svět, založeným na vědě, rozumu a srdci. Mezi jeho průkopníky se vedle Vojty Náprstka a Karla Jonáše řadí zejména duchovní a myslitelé František Boleslav Zdrůbek a František Matouš (v USA přijal jméno Ladimír) Klácel. Svobodomyšlní zakládali po celé Americe vlastní školy a hřbitovy, vydávali antiklerikální tiskoviny. Centrem hnutí se stalo Chicago.

18 Vlach, J. J.: Our Bohemian Population. In: 1901 Proceedings of the State Historical Society of Wisconsin. Madison 1902, s. 159–162.

bratrovu abdikaci na prezidentský úřad i německou okupaci. I jako americký občan měl Jan Beneš značné potíže opustit Protektorát a zpátky doma ve Wisconsinu nešetřil při besedách s krajany obavami z budoucího vývoje pod nacistickou správou. Následující měsíce mu daly zapravdu. Na další cestu do Prahy si vybral opět chmurné období po únoru 1948. Země zrovna truchlila ze záhadné smrti ministra zahraničí Jana Masaryka a prezident izolován na Pražském hradě jen bezmocně přihlížel, jak komunisté uchvacují moc. Po návratu do zámoří v červnu 1948 odmítal cokoli sdělovat tisku. Když Edvard Beneš 3. září 1948 skonal ve své vile v Sezimově Ústí, Jan v rozmluvách s rodinou poznamenal, že jej zahubilo zlomené srdce a zármutek nad osudem státu, pro který tolik obětoval.

Již po druhé světové válce nastal dramatický úpadek komunity. Mladší generace se asimilovaly a ztratily část kulturní identity předků, mnoho spolků přestalo existovat. Češi také opouštěli tradiční sousedství a přesouvali se do bohatších a bezpečnějších předměstí. V některých menších obcích nicméně je českých duch dosud znát. V Hillsboro, nazývaném české hlavní město Wisconsinu, se pyšní českým muzeem a národním hřbitovem,¹⁹ ve Phillips se každoročně koná volba české královny krásy, Old Bohemian Schoolhouse v okrese Caledonia je drobné muzeum, umístěné v budově krajanské školy z roku 1888, kde se konají interaktivní prohlídky. Jiná pamětní místa, například dům Karla Jonáše v Racine, bohužel nepovšimnutá ohlodává zub času.

Fragmenty české minulosti objevujeme po celém Wisconsinu.²⁰ Patří k nim archivní sbírky obsahující kompletní ročníky českých periodik, pozůstalosti významných osobností, archivy spolků a organizací, dochované písemné dědictví celých rodin, včetně korespondence, deníků a fotografií, které badatelům odhalují těžkosti života farmářů na venkově i problémy s obživou ve vysoce konkurenčním městském prostředí. Ve Wisconsinu je hned několik institucí, skrývajících podobné materiály.

Wisconsin Historical Society²¹ v hlavním městě Madison nabízí vedle bezpočtu rodinných sbírek, fotoalb a novinových výstřížků o české komunitě, dohledatelných v online katalogu, také Karel Jonas Papers (1853–1894) s bohatou dokumentací života, politických a krajanských aktivit Karla Jonáše, včetně několika svazků jeho ručně psaných deníků.

V archivu Milwaukee County Historical Society²² v Milwaukee je jedenáct kar-

---

19 České hřbitovy se nacházejí rovněž v obcích Antigo, Arthur, Castle Rock, Crescent, De Forest, Komensky, Melnik, Tripville, Waterloo, Watertown, Wautoma, Yuba.

20 Praktické informace o české imigraci do Wisconsinu včetně seznamu zajímavých míst (historical sites), spojených s naší komunitou, nabízí internetová stránka www.vopalensky.biz [13. 3. 2018], spravovaná nadšenou amatérskou historičkou a genealožkou Susan Chapman. Ochotně pomohou také další lokální badatelé Gerald Novotny, Štěpánka Korytová-Magstadt, Harold Kralik, Ann Cook či Patrick Dewane. Pro navázání kontaktů je užitečné kontaktovat i Československou genealogickou společnost (Czechoslovak Genealogical Society International) – www.cgsi.org [13. 3. 2018].

21 www.wisconsinhistory.org [13. 3. 2018].

22 www.milwaukeehistory.net [13. 3. 2018].

tonů Bohemian Hall Collection, mapujících historii Česko-americké síně, tři krabice se Sokol Milwaukee Gymnastics Association Collection a dvě krabice Czech/Slovak American Collection (od 1892) s pohlednicemi, brožurami, letáky, newslettersy, slovníky a různými tiskovinami z produkce českých a slovenských spolků. Menší kolekce v papírové a elektronické podobě či na mikrofilmech poskytují rovněž Caledonia Historical Society, Kewaunee County Historical Society, Manitowoc County Historical Society, Racine Heritage Museum, Wisconsin Slovak Historical Society, New Berlin Public Library, University of Wisconsin-Parkside Library, Kenosha History Center a Hillsboro Historical Society.²³

Příběhy wisconsinských Čechů jsou plné odhodlání, dřiny, hrdosti na starou vlast, touhy po plnohodnotném spolkovém a kulturním životě. Ještě než napsali slavné kapitoly krajané v New Yorku, Chicagu a Clevelandu, trojlístku metropolí s tradiční českou menšinou, prolog fascinující epejeje měli na svědomí jejich smělí předchůdci v jezevčím státě. Právě tato lesní šelma zdobí státní znak Wisconsinu, ale díky významu mužů a žen z Čech a Moravy pro rozvoj a prosperitu státu by jí klidně mohl dělat společnost také dvouocasý lev.

---

23 Všechny zmíněné instituce mají internetové stránky, disponující buď přímo online katalogem, nebo alespoň kontaktem na odpovědné pracovníky, velmi ochotnými pomoci, jak měl možnost přesvědčit se sám autor. Blíže k památkám, spojeným s českou komunitou ve Wisconsinu například Rechcigl jr., Miloslav: Czech-American Historic Sites, Monuments and Memorials. Olomouc – Ostrava 2004, s. 121–125.

Die Tschechen in Wisconsin – kurzer Blick in die Geschichte und in Archivalsammlungen

Die Studie beschäftigt sich mit der Geschichte der tschechischen Minderheit im US-amerikanischen Staat Wisconsin. Eben dort hatte sich im letzten Viertel des 19. Jahrhunderts ein Drittel aller Einwanderer aus Böhmen und Mähren niedergelassen. Racine wurde die Erste Stadt, in der die tschechischen Landsleute ein reiches gemeinschaftliches Leben pflegten, ihre eigene Presse herausgaben sowie Vereine, Kirchen und Schulen gründeten. Von Racine aus hat sich die Tätigkeit der Landsleute nach Milwaukee und in andere Orte erweitert. Der Schwerpunkt des tschechischen Lebens in Amerika verlagerte sich mit der Zeit in die Gegend südlich von Chicago. Die Studie macht auf die schwierig zugänglichen Archivbestände in Wisconsin aufmerksam, die nicht zuletzt Materialien zu bedeutenden Persönlichkeiten enthalten: Antonín Novák, Karel Jonáš und František Kořízek sind heute fast in Vergessenheit geraten.

Czechs in Wisconsin – a brief look into the history and archival collections

The paper deals with the history of the Czech minority in an American state of Wisconsin where a third of all immigrants from Bohemia and Moravia settled down in the last quarter of the 19th century. The town of Racine became the first where the Czech population lived a rich compatriot life, where it published its own prints, founded associations, churches or schools. From this place, it spread further to Milwaukee and elsewhere, however, the centre of the Czech America gradually moved southward to Chicago. The paper also shows accessible archival sources in Wisconsin, containing, last but not least, materials about important personalities such as Antonín Novák, Karel Jonáš, or František Kořízek, who are almost forgotten today.